



10.3.2009

Dnro R 08/41

Matti Nikki
Iso Roobertinkatu 35-37 F 71
00120 Helsinki

1 Esitutkinta 6070/R/106648/08

Helsingin kihlakunnan poliisilaitos on toimittanut Valtakunnansyyttäjänvirastoon 31.10.2008 saapuneen esitutkintapöytäkirjan 6070/R/106648/08 liitteineen. Esitutkinta-aineisto on toimitettu Valtakunnansyyttäjänvirastoon syyteharkintaa varten huomioon ottaen, mitä on säädetty sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain 24 §:ssä. Esitutkintapöytäkirjasta ilmenee, että asiassa on kuultu Matti Aaro Juhani Nikkiä epäiltynä rikoslain 17 luvun 18a §:ssä tarkoitetusta törkeästä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämisestä Helsingissä 28.12.2007 lukien. Aineistosta ilmenee, että Nikin epäillään syyllistyneen edellä mainittuun rikokseen julkaisemalla internetissä olevalla sivustollaan <http://lapsiporno.info> tekstimuodossa listan. Lista sisälsi lukuisia osoitetietoja sellaisiin sivustoihin, joita poliisi on arvioinut lapsipornografista aineistoa sisältäviksi ja joita se on sisällyttänyt lapsipornografian levittämisen estotoimista (SK: 1068/2006) annetun lain nojalla laadittuun ns. estolistaan. Rikosepäily on myös perustunut siihen, että Nikki olisi paitsi julkaissut sanotut osoitetiedot sivustollaan, myös perustanut ns. linkkejä omalta sivustoltaan poliisin estolistalla oleviin sivustoihin.

2 Syyteharkinnan suorittaminen Valtakunnansyyttäjänvirastossa

Sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain 24 §:n 1 momentin mukaan "valtakunnansyyttäjä päättää syytteen nostamisesta julkaistun viestin sisältöön perustuvasta virallisen syytteen alaisesta rikoksesta sekä tällaiseen rikokseen liittyvästä päätoimittajarikkomuksesta. Valtakunnansyyttäjä määrää tällöin myös siitä, kenen on ajettava syytettä". Valtakunnansyyttäjänviraston työjärjestyksen mukaan apulaisvaltakunnansyyttäjä ratkaisee asiat, joissa on kysymys sanotun syyteoikeuden käyttämisestä.

**Päätös
syyttämättä jättämisestä**

10.3.2009

Dnro R 08/41

Lain esitöissä on katsottu, että rikoslain 17 luvun 18 §:ssä rangaistavaksi säädetty sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen on rikos rikos, joka perustuu tai voi perustua julkaistun viestin sisältöön (HE 54/2002 vp). Puheena oleva rikos on virallisen syytteen alainen.

Rikoslain 17 luvun 18a §:ssä tarkoitettu rangaistussäännös (törkeä sukupuolisiveellisyyttä loukkaava lasta esittävän kuvan levittäminen) on tullut voimaan 1.4.2004, joten tätä rangaistussäännöstä koskevasta syyteoikeudesta ei ole lausuttu sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain esitöissä, jotka ovat vuodelta 2002. Kyseistä rikosta koskeva tunnusmerkistö täyttyy jo sillä, että tietynlaisia aineistoa levitetään, eli tunnusmerkistö on hyvin samanlainen kuin rikoslain 17 luvun 18 §:ssä säädetty tunnusmerkistö. Myös rangaistussäännösten suojeluobjektit ovat hyvin samankaltaiset. Näillä perusteilla katson, että myös törkeä sukupuolisiveellisyyttä loukkaava lasta esittävän kuvan levittäminen on rikos, joka perustuu tai voi perustua sananvapaudesta joukkoviestinnässä annetun lain 24 §:n tarkoittamalla tavalla "julkaistun viestin sisältöön". Myös tämä rikos on virallisen syytteen alainen.

Mainittujen esitöiden mukaan laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä sääntelee sananvapauden käyttämistä vain joukkoviestinnässä. Tällä tarkoitetaan tietojen, mielipiteiden ja muiden viestien toimittamista vapaasti valikoituvalle vastaanottajakunnalle. Lain 2 §:ssä on tarkemmin määritelty niitä joukkoviestinnän muotoja, joita laki sääntelee. Näille on ominaista se, että viesti toimitetaan yleisön saataville jonkinlaisen viestinnässä käytettävän välineen avulla. Lain esitöissä on julkaisu- ja ohjelmatoiminnasta todettu, että se "olisi määritelty välineneutraaliuden periaatteen mukaisesti siten, että lain soveltamisalan piiriin kuuluisi tietojen, mielipiteiden ja muiden viestien toimittaminen yleisön vastaanotettavaksi minkä tahansa viestintätekniikan menetelmän avulla". Internetissä levitetty viesti on lain 2 §:n 2-kohdassa tarkoitettu verkkoviesti.

Esitutkinnassa tutkitussa epäilyssä rikoksessa on kysymys siitä, että Nikin epäillään syyllistyneen rikoslain 17 luvun 18a §:ssä tarkoitettuun rikokseen julkaisemalla tässä yhteydessä merkityksellisiä tietoja internetissä olevalla sivustollaan.

Edellä sanotun johdosta katson, että esitutkinnassa tutkittu epäilty rikos on ylimmän syyttäjän yksinomaiseen syyteoikeuteen kuuluva asia.



10.3.2009

Dnro R 08/41

3 Tutkintapyyntö

Esitutkintapöytäkirjaan on liitetty Keskusrikospoliisin Rikostietopalvelu -yksikön tekemä tutkintapyyntö liitteineen. Tutkintapyyntössä todetaan Rikostietopalvelun tehneen havainnon, että Matti Nikki oli 28.12.2007 julkaissut sivustollaan tekstimuodossa olevan listan, joka sisälsi 145 poliisin estolistalla olevista sivustoista. Nikki oli edelleen 4.1.2008 - 8.2.2008 välisenä aikana julkaissut useita päivitettyjä listoja, joissa ilmeni osoitetiedot enimmillään yli tuhannesta poliisin estolistalla olevasta sivustosta. Nikki oli myös julkaissut osoitetiedot 755 Ruotsin ja 958 Norjan estolistalla olevista sivustoista. Nikki oli myös julkaissut Tanskan ja Iso-Britannian viranomaisten estolistoilla olevien sivustojen osoitetietoja.

Nikin 6.2.2008 julkaisemassa päivitettyssä listassa estolistalla olevien sivustojen osoitetiedot oli samalla muutettu linkeiksi kyseisille sivustoille. Nikin 8.2.2008 julkaisema päivitetty lista sisälsi myös tietoa, miten estotoimet oli ohitettavissa. Nikki oli edelleen 10.2.2008 julkaissut tiedotteen ja linkin sivustoon, joka sisältää yksityiskohtaiset ohjeet siitä, miten estotoimet voidaan kiertää.

Tutkintapyyntössä todetaan, että merkittävä osa Nikin julkaiseman suomalaisen estolistan sivustosta sisältää aikuispornografiaa. Tällaiset sivut oli valittu KRP:n estotoimien kohteeksi niissä olleiden joidenkin yksittäisten kuvien perusteella. Nämä kuvat ovat olleet sellaiset, että niissä on esiintynyt henkilöitä, joiden oli ollut perusteltua syytä epäillä olleen kahdeksaatoista vuotta nuorempia. Tutkintapyyntössä todetaan erikseen, että Nikki oli 28.12.2008 julkaisemansa listan yhteydessä todennut sivustollaan tarkistaneensa "enemmän linkkejä, ja kyllähän sieltä lapsipornoakin löytyy".

Tutkintapyyntössä huomautetaan, että jälkikäteen ei ole mahdollista todentaa mitä kuva-aineistoa Suomen ja muiden maiden estotoimien kohteena olevat sivustot tosiasiallisesti sisälsivät sillä hetkellä, kun Matti Nikki julkaisi niitä koskevia osoitetietoja.

3 Esitutkinnassa saatu selvitys

3.1 Matti Nikin esitutkintakertomus

Matti Nikki on esitutkinnassa kuultuna kiistänyt syyllistyneensä rikokseen. Hän on kuitenkin tunnustanut perustaneensa sivuston <http://lapsiporno.info>. Hän on ilmoittanut halunneensa ottaa kantaa ja osallistua keskusteluun internetissä tapahtuvaan sensuuriin. Sivuston nimi liittyi siihen, että sensuuria oli perusteltu lapsipornon

**Päätös
syyttämättä jättämisestä**

10.3.2009

Dnro R 08/41

vastaisella toiminnalla.

Nikki on tunnustanut hankkineensa tiedot sellaisista sivustoista, joita poliisiviranomaiset Suomessa ja eräissä muissa maissa ovat arvioineet lapsipornografiaa sisältäviksi ja joita poliisiviranomaiset ovat sisällyttäneet estotoimia koskeville listoille. Nikki on kertonut julkaiseensa nämä osoitetiedot omalla sivustollaan herättääkseen keskustelua sensuurista ja osoittaakseen, että suuri osa osoitteista on väärin perustein sensuroitu. Nikki on todennut, että osoitetietoja piti julkaista, jotta voidaan tarkastella, kuinka paljon poliisin estolistalla on väärin perustein listattuja sivuja. Tämä ei Nikin mukaan olisi selvinyt, jos listojen sisältö olisi pidetty salassa.

Nikki on tunnustanut muuttaneensa Suomen poliisin estolistalle sisällyttämät verkko-osoitteet linkeiksi kyseisille sivustoille. Nikki on kertonut menetelleensä näin, koska poliisi oli ilmoittanut, että suodatusperusteena voi olla myös se, että sivustolla on linkkejä lapsipornosivuille. Nikki oli ollut sitä mieltä, että poliisin menettely oli laiton. Hän oli muuttanut osoitteet linkeiksi katsoakseen, mitä poliisi sen johdosta mahdollisesti tekisi ja minkälaisen oikeudellisen tulkinnan poliisi tekisi linkkien osalta.

Nikki on kertonut, että hänen sivustollaan <http://lapsiporno.info> oli 19.2.2008 käynyt n. 14.000 kävijää. Nikki on myös tunnustanut selostaneensa sivustolla, miten estotoimet on mahdollista kiertää.

Esitutkintapöytäkirjaan on liitetty Matti Nikin esitutkintaan antama loppulausunto. Siinä huomautetaan muun ohella, että Nikin toiminta ei täytä rikoslain 17 luvun 18 ja 18a §:ien tunnusmerkistöjä, koska <http://lapsiporno.info> -sivustolla ei ole ollut yhtään kuvaa ja linkit ovat osoittaneet ainoastaan ns. juuritasolle. Lausunnossa huomautetaan, että linkittämisen merkitys suoranaisena vastuun perusteena ei ole säännelty lainsäädännössä. Lausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että mikä tahansa linkittäminen ei voi täyttää rikoslain 17 luvun 8 ja 8a §:sää tarkoitetun levittämistunnusmerkistön. Nikin menettely ei myöskään täyttänyt rikosoikeudellisen avunannon tunnusmerkistöä. Tältä osin huomautetaan mm. ettei ns. päärिकosta ole tapahtunut. Loppulausunnossa todetaan tässä yhteydessä myös, että Nikki on poistanut listaltaan kaikki ne verkkosivut, jotka sisälsivät todellista lapsipornoa.



10.3.2009

Dnro R 08/41

4 Asian arviointia

4.1 Näyttö levittämistä koskevan tunnusmerkistön täyttymisestä

Asiassa on riidatonta, että Nikki on sivustollaan julkaissut hyvin suuren määrän verkko-osoitteita sivustoille, joita poliisi on lapsipornografian levittämisen estotoimista annetun lain (1068/2006) nojalla arvioinut lapsipornosivustoiksi. Riidatonta on myös, että hän on rakentanut ns. linkkejä sivustoille, joita poliisi on arvioinut lapsipornosivustoiksi.

Lapsipornografian levittämisen estotoimista annetun lain 2 §:n 1 mom. 2-kohdan mukaan lapsipornosivustolla tarkoitetaan lasta esittävän sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittämistä internetin kautta. Lain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 99/2006 vp) todetaan, että lainkohdassa mainitulla lapsipornosivustolla tarkoitetaan lasta esittävän sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittämistä internetin kautta. Sanamuodolla viitataan esitöiden mukaan suoraan rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohtaan. Esitöissä viitataan tältä osin myös siihen, että sanotun rangaistussäännöksen mukaan lasta esittävän sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan tai kuvatallenteen valmistaminen, kaupan pitäminen, maasta vienti ja maahan tuonti sekä muu levitys on kiellettyä. Esitöissä viitataan edelleen siihen, että lapsena pidetään rikoslain 17 luvun 18 §:n 4 momentin mukaan kahdeksaatoista vuotta nuorempaa henkilöä. Esitöissä viitataan myös rikoslain 17 luvun 18 a §:ään, jossa säädetään törkeästä tekemuodosta ja sanotun luvun 19 §:ään, jossa puolestaan säädetään lasta esittävän sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan hallussapidon rangaistavuudesta.

Lapsipornografian levittämisen estotoimista annetun lain 4 §:n mukaan poliisi voi laatia, ylläpitää ja päivittää luetteloa lapsipornosivustoista (estolista). Lainsäädännön tarkoituksena on näin ollen, että poliisin laatimaan luetteloon sisällytetään tietoja sivustoista, joiden sisältö täyttää rikoslain 17 luvun 18, 18a ja 19 §:ien tunnusmerkistöt.

Arvioitavaksi tulee ensinnäkin kysymys, täyttyykö rikoslain 17 luvun 18 ja 18a §:ssä säädetty levittämistunnusmerkistö, mikäli tekijä perustaa omalta sivustoltaan ns. linkkejä sellaisiin verkkosivustoihin, joita poliisi on luokitellut edellä tarkoitetuiksi lapsipornosivustoiksi. Arvioitavaksi tulee myös kysymys, täyttyykö viitattujen rangaistussäännösten levittämistunnusmerkistö jo siitä, että tekijä julkaisee osoitetietoja tällaisille lapsipornosivustoiksi luokitelluille verkkosivustoille.

**Päätös
syyttämättä jättämisestä**

10.3.2009

Dnro R 08/41

Katson, että linkkien rakentaminen voi sinänsä merkitä aineiston levittämistä rangaistussäännösten tarkoittamassa suhteessa. Perustan näkemykseni siihen, että aineiston levittäminen on tässä yhteydessä asiallisesti pitkälle samaistettavissa aineiston saataville asettamiseen. Viimeksi mainitusta tekemuodosta on olemassa kannanotto siinä hallituksen esityksessä (HE 153/2006 vp), joka johti rikoslain 34 luvun 9a §:ssä tarkoitettua vaaran aiheuttamista tietojenkäsittelylle -kriminalisoinnin muuttamiseen (laissa 540/2007; tuli voimaan 1.9.2007). Tämä kriminalisointi koskee muun muassa haittaohjelman levittämistä. Sanotussa lainvalmisteluasiakirjassa todetaan, että "saataville asettaminen tarkoittaa myös linkittämistä internetsivulta sellaiselle sivulle, jolta haittaohjelma on haettavissa". Jo ennen tätä on Riihimäen kärjäoikeuden lainvoimaa saaneessa tuomiossa 20.2.2006 nro 06/137 (dnro R 06/71) katsottu, että linkkien luominen osoittamaan muille sivustoille, joissa on saatavilla haittaohjelma, merkitsi rikoslain 34 luvun 9a §:ssä tarkoitettua haittaohjelman asettamista tietoverkkoon yleisesti kopioitavaksi. Kärjäoikeus käsitteli sanotussa asiassa syytettä, joka perustui rangaistussäännöksen aikaisempaan muotoon.

Sitä vastoin olen jonkin verran varauksellinen sen suhteen, täyttyykö rikoslain 17 luvun 18 ja 18a §:ssä säädetty levittämistunnusmerkistö jo pelkästään lapsipornosivustoja koskevien osoitetietojen julkaisemisesta. Jäljempänä selostettavien syiden vuoksi, tätä kysymystä ei ole kuitenkaan tarpeen arvioida enemmälti tässä yhteydessä.

4.2 Näyttö levitetyn aineiston sisällöstä

Edellä todettiin, että poliisin tehtävänä on ollut laatia, ylläpitää ja päivittää luettelo lapsipornosivustoista. Nikki on 28.12.2007 ilmoittanut sivustollaan "tarkistaneensa enemmän linkkejä, ja kyllähän sieltä lapsipornoa löytyy" (Etpk liite 2 s. 1). Riidatonta on, että ainakin osassa poliisin luetteloon merkitsemillä sivustoilla on ollut sellaista aineistona, jota myös Nikki on arvioinut lapsipornoksi.

Riidanalaista on, onko kaikissa luetteloon merkityillä sivustoilla ollut tällaista kuva-aineistoa. Nikin käsitys on, että poliisin ylläpitämässä luettelossa on suuressa määrin laillista kuva-aineistoa. Kuten edellä todettiin lähtökohtana on, että luetteloon merkitään nimenomaan sellaisia sivustoja, joissa esitetään rikoslain 17 luvun 18, 18a ja 19 §:n mukaan rangaistavaa kuva-aineistoa. Tutkintapyyntö perustuu myös tähän lähtökohtaan.

**Päätös
syyttämättä jättämisestä**

10.3.2009

Dnro R 08/41

Se, mikä rikoslain 17 luvun 18 ja 18a §:ien mukaan on sellaista kuva-aineistoa, jota ei saa levittää, tai saman luvun 19 §:n mukaan sellaista kuva-aineistoa, jonka hallussapitokin on rangaistavaa, edellyttää väistämättä jonkin verran arvostusta. Nikki kirjoittaa 28.12.2007 sivustollaan, että hänen mielestään huomattavassa osassa poliisin luetteloon (estolista) merkityissä sivustoilla on "laillista pornoa, jossa on vain nuoren näköisiä malleja". Huomion arvoista on, että rikoslain 17 luvun 18 §:n 4 mom. mukaan lapsena pidetään kahdeksaatoista vuotta nuorempaa henkilöä sekä henkilöä, jonka ikää ei voida selvittää mutta jonka on perusteltua syytä olettaa olevan kahdeksaatoista vuotta nuorempi.

On mahdollista, että Nikin ja tutkintapyynnössä esiintuodut näkemykset eroavat toisistaan sen vuoksi, että tahot määrittävät rangaistavan lapsipornon eri tavalla. Keskusrikospoliisin oikeudellinen asiantuntemus huomioon ottaen, minulla ei ole syytä epäillä, että lapsipornosivustoiksi olisi merkitty sivustoja, jotka eivät täytä tätä kriteeriä.

Edellä selostettuja seikkoja ei kuitenkaan ole tarpeen pohtia enemmälti tässä yhteydessä, koska ne eivät ole ratkaisevassa asemassa tämän syyteharkintapäätöksen lopputuloksen kannalta. Ratkaisevaa sen sijaan on se, että jälkikäteen ei ole mahdollista todentaa, mitä kuva-aineistoa Suomen tai muiden estotoimen kohteena olevat sivustot tosiasiallisesti sisälsivät sillä hetkellä, kun Nikki on rakentanut niille linkin omalta sivustoltaan. Tutkintapyynnössä todetaankin, että sivustojen sisällössä on monesta eri syystä voinut tapahtua muutoksia sen jälkeen kun poliisi on ottanut ne estotoimien kohteeksi. Tutkintapyynnössä esitetään arvio, että noin puolet sivustoista eivät enää täytä estotoimien kriteerejä.

Ydinkysymys tämän syyteharkinta-asian lopputuloksen kannalta on, voidaanko näyttää toteen, että Nikki on menettelyllään levittänyt rikoslain 17 luvun 18 ja 18a §:ssä tarkoitettua kuva-aineistoa. Oikeudenkäynneissä, joissa käsitellään näiden lainkohtien perusteella nostettuja syytteitä, syyttäjät joutuvat säännönmukaisesti esittämään oikeudelle sen kuva-aineiston tai ainakin otannan siitä, jota syytetyn väitetään levittäneen. Tämä on käytännössä välttämätöntä, koska rajanveto laillisen ja laittoman kuva-aineiston välillä vaatii arvostusta ja koska tuomioistuin luonnollisesti on se taho, joka viime kädessä päättää, onko levitetty kuva-aineisto sanotuissa lainkohdissa tarkoitettua lapsipornoa. Tällaisen näytön esittäminen ei ole tässä asiassa mahdollista, koska jälkikäteen ei ole mahdollista todentaa, mitä kuva-aineistoa estotoimen kohteena olevat sivustot tosiasiallisesti si-



10.3.2009

Dnro R 08/41

sälsivät sillä hetkellä, kun Nikki on luonut linkkejä niihin.

Siitä, että osalla poliisin luetteloon merkityillä sivustoilla on Nikin omankin arvioin mukaan ollut lapsipornoa (ks. edellä), ei ole mahdollista tehdä ratkaisevia johtopäätöksiä näytön riittävydestä. Tämä johtuu siitä, että Nikki on esitutkinnassa ilmoittanut poistaneensa listaltaan sellaiset verkkosivustot, jotka ovat sisältäneet aitoa lapsipornoa (etptk liite 13 s. 2). Koska jälkikäteen ei ole mahdollista todentaa, mitä kuva-aineistoa estotoimen kohteena olevat sivustot tosiasiallisesti sisälsivät sillä hetkellä, kun Nikki on luonut linkkejä niihin, ei väitteen luotettavuutta ole mahdollista todentaa suuntaan taikka toiseen.

Se, että linkkien avulla levitetyn kuva-aineiston sisällön jälkikäteinen todentaminen ei ole mahdollinen merkitsee myös, että mahdollista syytettä ei ole näytettävissä toteen kuulemalla todistajina niitä poliisimiehiä, jotka ovat harkintansa mukaan luokitelleet sivustoja lapsipornosivustoiksi ja sisällyttäneet ne edellä tarkoitettuun luetteloon. Tämä johtuu siitä, että sivustojen sisällössä on voinut tapahtua muutoksia sen jälkeen kun poliisi on tehnyt oman arvionsa ja tehnyt päätöksen niiden ottamisesta estotoimenpiteiden kohteiksi. Tällaiset mahdolliset todistajat eivät kykene esimerkiksi lausumaan sivustojen sisällöstä sillä hetkellä, milloin Nikki on luonut niihin linkkejä.

Sanotuilla seikoilla on sama merkitys arvioitaessa, onko Nikin menettely merkinnyt rangaistavaa avunantoa toisen tekemään rikokseen.

4.3 Johtopäätös näytöstä

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 6 §:ssä säädetään, että virallisen syyttäjän on nostettava syyte, kun on olemassa todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi. Säännöksen säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 82/1995 vp) mukaan tämä sisältää vaatimuksen sekä epäiltynä olevan henkilön syyllisyyden että syyppääksi toteavan tuomion todennäköisyydestä.

Koska se, mikä on sanottujen rikoslain säännösten tarkoittamaa lapsipornoa, on jossakin määrin arvostuksen varaista, en pidä todennäköisenä, että yksikään tuomari olisi valmis lukemaan syytetyille syyksi rikoslain 17 luvun 18 ja 18a §:ssä tarkoitettua rikoksen näkemättä ensin, mitä kuva-aineistoa syytetyn väitetään levittäneen. Tässä tapauksessa ei ole mahdollista esittää tämänkaltaista näyttöä, koska

